

Könyves utazás

A Balaton III. rész

A Könyves utazás fejezetei Eötvös Károly *Utazás a Balaton körül* című munkájából származnak. Az utazás, melyen a 19. századi szerző részt vett barátaival, 1875-ben történt, a ma élő emberek születése előtt csaknem száz évvel. Talán más is beleborzong a gondolatba, hogy bizonyos helyeken mennyi ember járt már előttünk, hányan ültek le ugyanarra a kőre, hányan álltak megilletődötten a parton a naplementét vagy -felkeltét nézve, vagy pihentek meg ugyanannak a fának az árnyékában. Mennyi ismeretlen élet, mennyi különböző sors.

Eötvös Károlyhoz hosszú útján mi csak néhány keresztútnál csatlakozunk, de ezek a rövid kirándulások is rávilágítanak talán a régi balatoni élet egy-egy kis szeletére, első ránézésre talán számottevőnek sem tűnő emberi vagy természeti jelenségekre, amelyek mégis összefüggésben lehetnek valamilyen módon velünk, a ma élő emberrel. Betekintésünk harmadik részét olvashatják jelenleg: milyen is a balatoni nyári táj, milyen állatokat láthatunk, milyen színű az égbolt, milyen

hangok hallatszanak? Én kicsiny vagyok ahhoz, hogy a szerző szavaira akár hasolatokat is találjak, képzeljék maguk elé ezeket a csodálatos képeket, éljék át a szemléletes táj- és emberábrázolások keltette érzéseket, élvezzék a korabeli balatoni hangulatot! Jó utat!

III. A nyári Balaton

“Minő ragyogás, mennyi mosoly, mekkora élet a nyári nap sugarai alatt! Színe örökké változik, mint a szűz hajadon arca az első szerelmi vallomás közben. Ezüst és arany, smaragdos zöld és zafiros kék, amint verő napfény, rajzó báránnyelű vagy viharos fölleg terül el az égen. A magasságnak minden mosolyát, minden vidámságát, minden haragját, minden zordon indulatát visszatükrözi - hálával, ha kedves, daccal, ha mogorva a magasság. Nézz az égre, s meglátod a Balatont, nézz a Balatonra, s meglátod az eget. S a szél ha támad, a hullám is feltámad. Ugrál, játszik, kergeti egymást; cseveg, csattog, kiabál egymásra, s ha nekimelegedett, habos fürtökkel ékesíti fel homlokát.

A nyári nap sugarai alatt!

Ezer szárnyas mulat a nádások körül. Ott fürdik a libuc, ott piperézi magát a zöld aranyfejű tőke, ott kergeti egymást a gyöngykacsa, s ott áll komolyan a sekélyen, s néz magasra tartott fejjel a sudár nyakú gém. Őrködik a világ fölött. De nem ügyel őrá a sirályok serege. Hosszú fehér szárnyal cikáznak és kiabálnak a vizek fölött, s le-lecsapnak, ha ostoba kárász vagy ábrándozó garda közel jön a víz felszínéhez.

S ha leszállott a nap: új fény, új élet, új ragyogás. Szép a hold az égen, de sokkal szebb a Balaton tükre. Száz csillagnak ezer tündöklése az apró hullámokon. S ha áttekintesz a túlsó partra: minden falu alján apró pásztortüzek hosszú sora mosolyg feléd. A rákászok serege fogdozza hóna alá szorított nádgyalákkal a parti pázsitra siető rákot. Kiabálva suhog éjjeli tanyájára a vadludak serege, s nagyot csobban, mikor leverődik a vízre a nádason belül. Kevés ideig még társalognak egymással. Kérdegyik a másiktól: “Jól laktál-e pajtás?” Csöndes jó éjszakát kívánnak egymásnak, s aztán kiki szárnya alá

teszi fejét, s alszik nyugodt lelkiismeretettel. Csak az őrgunarak vigyáznak feltartott fejjel, nyitott szemmel hajnalig.

S még a mulató és kenyérkereső ember is csak élénkebbé teszi a Balaton nyári életét.

Halászcsonakok reggel és estennen mindenfelé, vitorlások a messze távolban, s gőzösök a napnak bizonyos óráin. Siófok, Földvár, Keszthely, Balatonfüred lámpái az esti sötétben.

Ha estére elül a szél: a hullám még tovább morajlik. Belezúg az éjszakába. Minő zene ez: istennek fölséges orgonajátéka. Fekszel puha ágyadon, ablakod nyitva, tanyád a hegy oldalán. Ágyad már bágyad, gondolataid szárnyai már lassan mozognak, lábujjhegyen közelget feléd az álom. Valami bűg körülötted. Onnan felül az égből, onnan alól a föld kebeléből, onnan messziről a Balaton felszínéről. Nem tudod, mi az? Nem tudod: honnan jön? Mintha pihenni térő lelked csillapodó hullámverése volna. Mégse az. Az álom nem ér hozzád. Megáll ágyad előtt, s ő is hallgatódzik. Ő néma, annak a zúgásnak pedig hangja van. Érti mégis, hogy ők testvérek. Az álom és a távoli hullámmoraj. Végre odaér hozzád az álom, puha tenyerét ráteszi lezárt szemeidre, s szárnyainak lágy suhogásával pihenésre ringatja lelkedet. De a bűgás el nem pihen. Te már nem tudsz róla, de álmodó lelked összeölelkezik vele, s együtt játszanak tovább-tovább.”¹

Gondolatok, kérdések, egy kisebb gyakorlat a szöveg után:

- Próbálja ki, milyen az, amikor mindent ilyen élességgel megfigyel: színeket, hangokat, formákat a természetben! Milyen hatással van ez Önre?
- Melyik az a balatoni táj, vagy melyek azok a tájak, jelenségek, amelyek hasonlóképp elvarázsolják Önt is, mint a szerzőt a fent leírtak?
- Önnek ma melyik napszak a legkedvesebb a nyári Balatonon? Miért éppen ez tetszik Önnek?

¹ Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1957. 179-181.